Belvedere Meridionale

2009. április 04. Szeged

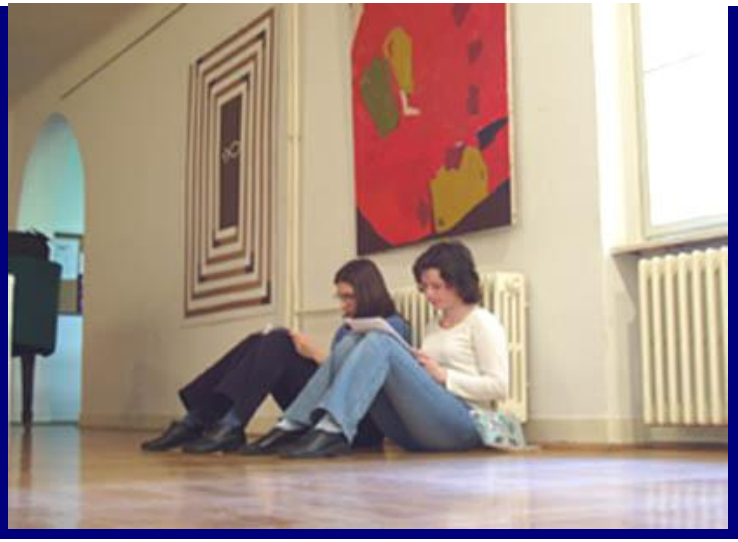

Gábrity Molnár Irén:

Vajdasági karrierépítés – ifjúságunk oktatása és esélyei

A vajdasági empirikus kutatáseredmények 2006-07

A jellegzetes iskolai karrier-utakat dimenziói:

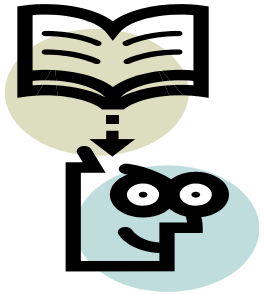

- nem,
- születési lakhely, középiskolai régió,
- anyagi lehetőség/közelség, településtípus,
- felsőoktatási intézmény léte,
- több diploma, szükséges szakirány,
- tőkefajták birtoklása (anyagi, kulturális, kapcsolati),
- nyelvtudás, kudarckerülő magatartás.

E tényezőknek a hatása egyenként elemezve a terepen elvégzett interjúk és a fókuszcsoport vizsgálat alapján.

Fiatalok bizonytalan jövőképe - Egyetem választáskor „kudarckerülő magatartás”

- a legközelebbi városban tanul - szülői sugallat (költségkímélő megoldás) – Gyakori a fárasztó és költséges ingázás
- magyar nyelven – energiakímélő
- hálózathatás/városvonzás (tömb magyar térség)
- alkalmi munka mellett, magán karokon, vagy kihelyezett tagozaton távoktatással próbálkozik
- a magyar fiatal munkavállalók karrierje akadozik,

ha a szerb nyelvtudásuk gyenge, vagy
nem tudnak legalább egy világnyelvet is

Konklúzió:

- a magyar fiataloknál pluszenergia befektetése szükséges
- tudatos jövőépítés, a piacorientált szakválasztás
- integrálódás az európai felsőoktatási-kutatási térségbe

Szakválasztás a nemek dimenziójában:

- a fiúk főleg a műszaki, villamossági, építészeti és gépészeti szakot
- lányos szakmák: pedagógus, közgazdász orvos/medikus, bölcsész
- hasonlóan érdeklődnek mindkét neműek: jog, informatika, természettudományi szakok, mezőgazdaság/kertészet szakok iránt

Meddig tanuljunk?

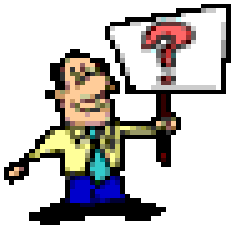

- ***A fiatalok többsége törődik a továbbképzésével, de szívesen vesznek részt gyorstalpalló és olcsó kurzusokon;***
- ***viszonylag kevesen gondolkodnak másoddiploma, vagy specializálás szerzésén (20%-a).***
- ***Ez összefügg az anyagi helyzetükkel és a környezeti hatásokkal is (településtípus), hiszen a városban élők kedvezőbb feltételek mellett képezhetik tovább magukat a szakmában.***
- ***A megkérdezettek közül leginkább a bölcsészszakosok képzik át magukat, míg a közgazdászok alapképzés után is tovább tanulnak.***

Gazdasági húzóágazatok

- A városban élő fiatalok a szolgáltatásokat választják, míg a falun és kisvárosban élők inkább a mezőgazdaság és a feldolgozóipar lehetőségeit látják.
- A külföldi- és befektető tőke nélkül nem lehetséges a gazdasági fellendülés, sem pedig új munkahelyek nyitása.

Konklúzió:

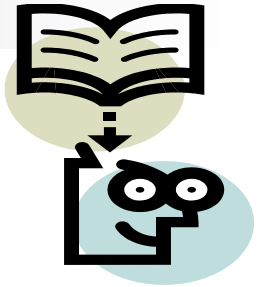

- **A magyarság pozícióvesztése kimutatható**
- **Az elit foglalkozások körében (állami szektor, közalkalmazott, szakképzett, szolgáltatásban dolgozó), amelyek a presztízsszakmáknak számítanak, a magyarság részaránya alacsonyabb az országos, de a vajdasági átlagtól is.**
- **A magyarságon belül jóval átlagon felüliek a mezőgazdaságiban dolgozók, fizikai munkát végzők, ipari munkások és a kisiparosok aránya.**

Hosszú ideig tartó munkakeresés

- A munkaközvetítői irodák főleg az alacsony iskolavégzettségű, szakiskolát végzett, leghátrányosabb munkanélküli rétegnek szerveznek át- és továbbképzést. ***A diplomás magyar fiatalok zöme nem jelentkezik be a munkaközvetítő irodába***.
- ***A felsőoktatási diplomával rendelkezők, az ismerősök és barátok által, vagy újságban, interneten meghirdetett alkalomra várnak.***
- A munkaviszonyban levő fiatalok ***viszonylag rövid idő alatt sok helyt dolgoztak már***. Átlagosan évenként váltottak munkahelyet, akár ugyanabban a szakmában is. Az ok: a megfelelően fizetett, biztos munkahely keresése, vagy az utólagos átképzés.

Emigráció?

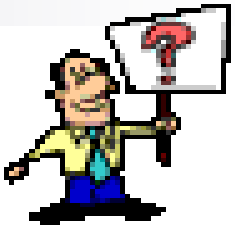

- ***A mintából legtöbb (60%) válaszadó friss diplomás az alkalomra vár és vállalna munkát külföldön.***
- ***Igazából azonban nem látják a külföldi munkavállalás módját, és nem terveznek hosszú időre.***
- ***Nagyobb migrációs hajlammal rendelkeznek azok, akiket egy potenciális célország be is fogadna: orvos, műszaki informatikus, programozó, művész, sportoló, újságíró, építőmunkás, szimultán fordító, főleg a határmenti területekről (heti ingázás Magyarországra, vagy közeli EU-s országba).***

Előzetes megállapítás:

- A magyaroknál ***alulreprezentáltság*** észlelhető ***a felsőoktatásban és a munkaerőpiac*** privilegizált szféráiban is. Az oktatásban és a munkakeresés terén a vajdasági magyarok a többségi nemzettel veszik fel a versenyt, nem pedig a magyarországi vagy európai mintát követik.
- **A magyar fiatalok elhelyezkedési esélyei Szerbia/Vajdaság munkaerőpiacától és igényétől függ. Szakma- és munkahelyválasztás terén a szerbiai/régióbeli munkaerőpiaci tényezők a döntőek nem pedig az európai normafeltételek.**

Előnyök-hátrányok:

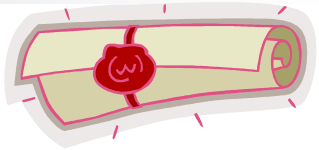

- **Többnyelvű környezetben előnyös a nyelvtudás (anyanyelv, környezetnyelv, államnyelv vagy az idegen nyelv funkcionális használata)**
- **A nemzetiségi hálózat és kapcsolatrendszer nem működik olyan intenzitással, mint a szerb és montenegrói közösségekben, de ott ahol létezik, önbizalmat és biztonságot ad a friss munkakereső és karrierépítő fiataloknak**
- **Előnyös a tapasztalati és a kulturális tőkebirtoklás.**
- **Az elégtelen anyagi helyzet hátráltató és sokáig odaláncolja a fiatalokat a szülőkhöz**

A presztízsszakmák:

- **menedzser, banki/pénzügyes munkák, marketing-, informatikai munkák, programozó, pszichológus, közgazdász, képzett könyvelő, ügyvéd, tanár, logista, építészmérnök-vállalkozó, gyógyszerész, állatorvos, szakorvos.**

- ***Hiányzik az aktív és nyitott iskolamenedzselés, a munkanélküliek átképzésének közös terve*.**

A zsákutcás karrier-pályák

- **Gyakori, fárasztó és költséges ingázás a várostól távoli lakhely miatt;**
- **Gyenge nyelvtudása miatt nem képes az előnyöket jelentő állami felsőoktatási intézményben felvételizni, vagy nem a piacigényes szakot választ.**
- **Anyagi hátrány - szülőkre való támaszkodás, a munkahely mellett a másodállás vállalása, fusizás.**

A 19-25 éves középkáder a munkanélküliek 12,1%-át teszik ki, tehát az oktatási rendszer hiányos.

Kompetencia

A munkáltatók „komplett személyeket” keresnek, alkalmazható gyakorlatisa tudással, kommunikációkészséggel.

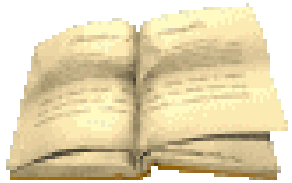

A középfokú oktatás alapproblémája:
(1) a nem megfelelő tanárok
(2) elavult tanítási program…

- szakmai standardizálás (tudás+képesség) hiánya
- nem készíti fel a tanulókat sem a munkába állásra, sem a továbbtanulásra
- újdonság az elmélet és gyakorlat közti viszony: hároméves szakmunkásképzőkben az arány 70:30 %, a négyévesben 60:40 a gyakorlat javára
- szakok bevezetése improvizált (modern szakok), merev *- legtöbb a gépészeti szakiskola, viszont e szakemberek iránti kereslet megcsappant.*

A fiatalok szerint a munkába állás és karrierépítési esélyhez a következő tényezők szükségesek

- *Találékonyság*
- *Kitartás -”szakmai stabilitás”*
- *Szorgalom*
- *Sikeres családi ember = sikeres karrier*
- *Hírnév*
- **Szerencse**
- **Előnyös környezeti tényező**
- **Vállalkozó hajlam**
- **Pénz**

KONKLÚZIÓK:

1. **A versenyképességre fókuszáljunk - minőségi és akkreditálható új *felnőttképzési formákra***
2. **Széleskörű szakoktatás, flexibilis, gyakorlatias interdiszciplináris képzés**
3. **Szükséges: a szakmakínálat megtervezéséhez szükséges párbeszédek kezdeményezése: munkakereső-munkaközvetítő, iskola-munkaadó, munkaközvetítő-iskola,**
4. **Karrierépítő Információs Koordinációs Irodák megnyitására a határmenti régiókban**
5. **A felnőttoktatás új keretek közötti modellezésével valósítható meg – határon át ívelő munkaerőpiac és képzés rendszer.**
6. **A „magyar felsőoktatási térben”, *regionális felsőoktatási tömörülés* és a felnőttoktatás, interdiszciplináris intézményközi modellje**

A regionális felnőttoktatási modell piciny láncszeme vagyunk ma …

Köszönöm a figyelmet!